

שהוא סופר עברי, מי יידע חייד" (העולם הזה, 4.6.1986).

ונצטרף אלי ירידי אהרון אלמוג שכתב, באותו גליון, רשימה נוגעת ללב על תמוז, עורכו הראשון וירידי. וכך סיים: "אני חושב שהגיע הזמן להעמיד את הטובים במקומם. לכאורה, זה מיותר, משום שהמצפון הסיפי רותי, גם אם הוא מתממה, סופו להתעורר. אך ער שיבוא, מציווה לסייע בירו ולהעמיד דברים על דיוקם".

את תגובתו של בנימין תמוז למחנות יריות והוקרה זו אני מותיר לקוראים לנחש. בכרך הבא-עליונולטובה של איגרת זה שבעריכתי ימצא המתעניין עדות נוספת לאופי היחסים ששררו ביני לבין הסופר המנוח.

צדיקים שבכם יאמרו: ציפר לא ידע ושמא לא זכר. נכון, השלולית הקטנה והעכורה של המשטמה שלנו לא ידעה, אחרת לא היתה מתבטבת בשקרים גלויים ומופרכים כל כך. ולא בפעם הראשונה.

ובכל זאת, מן-ללהפן ועד שיסוי תמוז בירידינו, אחר פטירתו, עובר חוט אחר. לא, לא תקוות חוט השני. כי אם החוט השני, חוט השפלות והטיטום והשקר — של מי שאינו מזכיר לי "מלצר במיסעדה רומנית", כי אם שלולית עכורה, כגון זו שכלב לאימחונך מותיר מאחוריו על ריצפת הסאלון.

ועכשיו, שהכל ברור ומחזור, נותרת רק השאלה הגדולה: איך הפישפש עלה למעלה? אבל זו כבר אינה הבעייה שלנו.

באחרונה אנתנו קוראים בעיתונים, מפעם לפעם, ידיעות שלפיהן בעלי ועורכי העיתון הארץ מודאגים או מנסים לברר את טעם הירידה הגדולה בתפוצתו של עיתונם בשנים האחרונות.

האם יורשה לי להציע, שטוב יעשו אם יפתחו את הבירור בדיוק במקום שבו זכו אנשים כבני ציפר זה לכהן במשרה הנכבדה של עורכי מדור שערך בשכנר-הימים בירי אנשים כאברהם שלונסקי וכו...בנימין תמוז. חבל על ראבדן ולא משתכחין.

ובכל זאת לא נלאית

את בקי פרייטשטדט אני מכיר עוד מן הימים הרחוקים ההם של האהל. כאשר הש"ת תפתני בוועדת הרפיוטואר של אותו תיאטרון זכור-לטיוב, בשנותיו האחרונות.

עכשיו חזרנו ופגשנו עם ביקורו של אנרי רי וזונסנקס בישראל. בקי פרייטשטדט ביק שה שאכין מה שהסכמנו לכנות בשם "נוסח בימתי" לשירי המשורר הרוסי, כדי שאפשר יהיה להשמיע אחד מקור ואחד תרגום. נוסח בימתי", כיוון שאיני נוהג לתרגם מלשון שאתה אינני שומע, אף כי חסתי ועורני חוטא בכך מפעם לפעם, בלית ברירה.

וכך היתה לי ההזדמנות להתרשם מחרי צותה, מהקדרתה, מתושייתה ומן המסירות שבה ממלאת בקי פרייטשטדט את תפקידה החדש, תפקיד יושבת-ראש המועצה הציבורית לקישורי תרבות בין ישראל וארצות-חוץ. וכך גם ניתנה בידי ההזדמנות לעולל לה — לתומי אל לטוטמום (מתקן את המיותר) — רעה גדולה עד מאוד, כפי שנתגלה בדעיכו. שכן ערב הפתיחה החגיגי לביקור המשורר הרוסי אמרתי עליה, על בקי פרייטשטדט, שהיא פעילה מסורה וכלתית נלאית.

לא פחות ולא יותר:

מה שקרה אחרי-כך אתם יכולים, שוב, לתאר לעצמכם. אפילו בעיתונים נמצא מי שציטט את דבריהשבה כאילו היה מאמר של גנאי.

על חטאי אני מודה: לא פוליטיקאי ולא כפוליטיקאי אני, וככל שידעתי מגעת — לא היה במישפתתנו ולוא גם פוליטיקאי אחד לרפואה. אולי בשל כך שכחתי מה שכתב יצחק רבין על שמעון פרס. אולי בשל כך — אולי משום שיש לי (הרבה) דברים חשובים לאי-יעורר לענות בהם מאשר לזכור מה שיצחק רבין אומר על שמעון פרס, או מה שהגברת ח"כ שרה וורון אומרת על המערך. אז מה? אז נחמק מעמה הממילון את הצירוף "בלתי-נלאה". ואולי נשאיר אותו כמ קומו אבל בהוראה הפוכה מוז שבה הורגלנו. אני, מכל מקום, לא אסכים. לא פוליטיקאים הם שיקבעו את עתידותיה של השפה העברית. הללו — מוטב שיתפקו בשבירת עצמות ובמאה המימימים הירועים. ואגב, גם "מיזם" זה עוד אינני מקבל.

אשר על כך, כפי שהיה פוליטיקאי רביעי, מנחם בגין, נוהג לומר, אני בשלי. והריני לחזור ולשבת את בקי פרייטשטדט על מסירותה, יוזמתה וחריצותה הבלתי-נלאית. תופעה לא שכיחה במקומה המלא גברים וגשים "נלאים" כמים לים מכסים.

שירה

במבחנת השיר

המשורר שלמה שפירא, איש מדעי החיים והטבע, יליד בגדד, ניצב במשך רוב שנות בגרותו בצד הלא-מילולי של החיים וצבר בהשקט ובציניעה חוויות ורשמים. אולם עתה, משהחליט בגיל 50 להשמיע קולו בספר ביי כורים, אורם. (עקד, 1988) מתגלה לפנינו עולם רוחני עשיר ומורכב, עתיד אסוציאציות מתחומי המדע והפילוסופיה, עולם ובו ערכים יהודיים עם פולקלור יהודי-ערקאקי. עולם חזור אנושיות רחבה והסתכלות אינטרוספקטיבית מעמיקה.

מבחינה תימאטית — שלמה שפירא סוחף אתנו לספירות עליונות של חשיבה מופ"ט, של גישה מדעית טהורה, ובלי משים מוביל אתנו אל הכללות חברתיות-פילוסופיות ופסיכולוגיות, מלאות שארירות, ומשם — אל עולמו של האדם, על כמיהתו לאהבה, לירידות, לביטחון כלכלי, לשלום, לחסר ול-אמת: אופייני לשילוב זה הוא השיר הקצר, המודפס מחוץ למניין העמודים, כפתיחה לס"פר, שהמוטו שלו הוא פסוק פ"ה מספר חה"ד לים — "חסד ואמת נפגשו". מיקרוסקופ עין של חסד / טלסקופ עין של אמת / אם יתאגדו / שניהם / בגומה המרכזית של רישתית הלב / אז יראה האדם... או: בכמות הקבועה של הדיאנאי / שבתוך בניין הווייטנו / אסור לגעת ולו כגנום אחר) / פן נאכר משהו מצל-מנו, מדמותנו..."

שלמה שפירא נוטל את המעבדה על כליה ומעביר אותה אל תחום שונה לגמרי, השירה. במבחנת-השירה הוא מערכב חומרים מנוגדים לחלוטין וצופה, יחד איתנו, בריאצייות הכי מיות, בסקרנות ראשונית של ילד, המגלה בראשונה, כעזרת כל חושי המחודרים, את העולם על כל מרכיביו: "חיים כתערובת דו-פאזית / בסכיבה בלתי מנוקרת". לפעמים נראה המשורר כמעט כאותו אל-כימאי, המערכב חומרים שונים ומשונים, בניסיונותיו לייצר זהב. אלא שלא כאותו אלכימאי, המעלה חרס בידיו, מגיש לנו של מה שפירא, בסופו של התהליך, זהב טהור מעולמם של אנשים פשוטים, אלה המכונים "ריא", תוך כדי כך הוא מדימה את האדם ואת חייו לתופעות-טבע: "אדם סתיראביב בעת ובעונה אחת / מעבד אדמתו והולך אחרי סוסו מחרשתו / גם עובר ג'בלאות קור לוודא פרי-חתו / בתוך עצמו וסביבתו / רק כך יש מענה אמת לחייו שלא צומחים / רק אל הסתיו" (אדם סתיראביב").

העולם הבא

עודד פלד

שלום רב שובך אבטלה נחמדת

האבטלה רוכבת שנית. מיורחון המובטלים הפרוע מתחמם, מה שמקפיץ, כמוכון, את סכינאי המוח ואקרוחני החשיבה לעמרות-שליפה מהירות ממותן העייצעס היהודי. שלום רב שובך אבטלה נחמדת! כל הארץ בטנגב וגם עדנה אקדמית לשפת היתדות העבריה המתחרשת. אבשלום כפור מוזע ליר כל הדיבורים האלה על הפשרת מיזמים, מיום מיפשרים, מיקצור הליכים, הילוך מיקצרים, מירתוח תקנים, מיתקן מירתחים, אקיצערי: כל חכמי העדה טרורים במיפשרים, מיוזמים, מיקצורים, מילוכים, מיתקונים ומירתוחים. בחיי שאנלא יודע אם זה בהשפעת הצרה המפורסם של שימון, אבל...

ככל אופן, אייפאשר להרתיה או לקצר (או כל דבר אחר) סתם ככה את חידק הניירת הממלכתית, הלא הוא הפפירוקרטס. ונשבגבגב מבינביתי ממש איך אמרכלי ואחשרפני האומה לא תופסים את זה. כדי לחסל מאפיה של מווייניירות ממלכתיים (עלפי כל ההליכים, הנהלים וכללי-ההטכס המקובלים, רהיינו, הבלתי-מוקצרים, בלתי-ממופשרים, בלתי-ממורתחים, לרבות שלל סעיפיהם וסעיפיהם הקטנים) צריך הרי לכונן קרטל סקמים נוסף של מווייניירות ויועצים טיטולאריים, כך שבחישוב אריתמטי פשוט נקבל פפירוקרטיה שואפת לאינסוף (במקום לאפס הראוי לה), תוך איפוס מכסימלי של שורות העמלים באמצעות טור הנרסי מתנפח של מנגנוני איכפת אבטלה. אם אייפאשר לככות את צמיגי הפפירוקרטיה הנוערים, ממנגלים איתם! מסתחבקים עם הבלברים המלוברים והמנכ"לים הממונכ"לים ומגישים, כמו החתום מטה, תשע דיברות כדלקמן:

- (1) הקמה לאלתר של משרד-האבטלה (שר פלוס שמונה סגני-שרים בלי פרויק פלוס 17 שרייטגים בלי מטריה פלוס יועצים לתיקשורת ולטורר אפור פלוס שושנה).
 - (2) הקמה לאלתר/מאוד של לשכות-אבטלה בכל אפסי הארץ שבהן יירשמו, לפחות ארבע פעמים בשבוע, שאריות המועסקים המורשים בטרם יום עמל מפרך.
 - (3) הקמה לאלתר/ומייד של מיפלג עמל במישרת ישראל (בפיקודם של שני ניצבי-משנה, שלושה ניצבי-מאכלת וניצבי-חבר אחד פלוס שושנה) שיאתר אל-תר/וללא שהיות מיותרות באמצעות חתולי גישוש מתוחכמים מועסקים מורשים ו/או לא מורשים שאינם רשומים בלשכות-האבטלה באיוור מגוריהם.
 - (4) הקמה לאלתר/ובו ברגע של 18,002 מיתקני קציעה (מיקצעים) לאיכלוס עבריני העמל.
 - (5) הקמה לאלתר/ותיכף ומייד של מערכת מישפוט מהירה: בתידין של שחרית, מינחה וערבית שישלחו את הקרימינלים הנ"ל למיקצעים הנ"ל.
 - (6) הקמה לאלתר/ותיכף על המקום של מערכת שיקומית (מיסקם) שתדאג לאבטל את עבריני המיוזמים הנ"ל/לנ"ל עם שיחורום.
 - (7) חששאי: הקמה לאלתר/ובו ברגע ובמקום של צוות סוכני חרש (מישתי-פעולה יהודי) שיריחו, יפתו וישדלו מובטלים חפים מיזע לרבר עבירה/עמל/מיזם על-מנת למחור, כלומר, להביא למיחור של מעגל האבטלה העובדת.
 - (8) הקמה לאלתר/ובלי שום עניינים של ועדה ביד-מישרדית אשר תתאם, תרדיך, תכוון, תפקח, תספול, תדחוף, תמרפק, תבחש, תאיץ, תרביץ, תאיים, תכסה, תדחק ותכפה את ביצוע האל-מיזם הנזכר לכל אורך הדרך למעלה.
 - (9) חקיקה (מיחקק) לאלתר/לנצח/ולעולמי עד של תשע הדיברות הרצ"ב. פלוס שושנה.
- ועכשיו, לפני שהקוויזלינגים הכפולים תופסים אותי על חם באיזה מיזם מוגזם: יחי המיבטל!
- ג.ב. במידה והמיבטל יפוך, חלילה, למינוס, אפשר תמיד להעמיד את הפירמידה על חוד החנית שלה. לפני שארץ הקודש תתחיל לשווע, בטעות, לידים ועובדות.
- (—) פלוס שושנה

כמיהתו לאחוות האדם היהודי בארצו, רואה שלמה שפירא חזון. ורועים בחריצות הנמלה יוצאים מקירבנו... /...חורים מגד"ל לים שבעת המינים / באדמה המצמיחה מתוכנו ירדות / נוגעת כאחים לכל דבר. / נהייה כולנו זן אחד. ("זן ישראלי").

שלמה שפירא שתק, כאמור, במשך שנים רבות, וכעת הכל פורץ החוצה, מפכה כמעין משיב נפש, וזרם כנהר רחב ומפרה, מחשב ולעלות על גדותיו ולהציף את הכל: ברגעים כאלה המשורר לפעמים גורש מעט יתר על המידה, ואנו רוצים לומר לו: רגע, עצור, תן לנו לנוח רגע... אבל, כיצד יתאפק ויכליג אדם, אשר עשרים שנה לא הבינו אותו ולמה היום כן... /...יש לומר כל מה שצריך לר"מ... /...עליו להגיד הכל או לא כלום, איך מצב בנינים."

שירים רבים של שלמה שפירא יונקים את

השראתם מן המקורות האתניים-הפולקלוריסטיים של מוצאו: כשירים אלה מתבטא יחסו החם והנוסטלגי לארץ הולדתו, לבית אב ואם: זהו יחס חזר כבוד אמיתי ליהדות עיראק, לאפוס עלייתה ארצה, לבעיות הק לישה וההתאקלמות הרוחנית והכלכלית שלה בארץ.

ולסיכום — בסיפרו אררט מגיש לנו שלמה שפירא שילוב מופלא, אורגאני, של עולמות שונים ולעיתים — מנוגדים לחי, לוטי, בבחינת "אחרות הניגודים", שהיא, בעצם, סוד הקיום והיקום וסוד היצירה הא-מנותית. ומכאן הצביין והניחוח המיוחדים של שירתו.

ספר הביכורים שלו מעורר כבוד: אררט הוא פרי עבודה קפדנית של שנים רבות: היקפו הרחב גורם לנו תחושה כי אנו מחזיקים בירינו רבר, שהוא בבחינת "יש" שמעבר לחיי שעה ורגע.

רבקה אסא ■